

SMURTO IR PRIEKABIAVIMO FORMOS IR JŲ ATPAŽINIMO BŪDAI

1. Smurtas ir priekabiavimas darbo aplinkoje gali pasireikšti tarp to paties lygmens kolegų, nesusijusių pavaldumo santykiais (horizontalus smurtas), tarp vadovų ir jų pavaldinių arba atvirkščiai (vertikalus smurtas).

2. Smurtas ir priekabiavimas dažniausia gali pasireikšti fiziniiais, verbaliniais arba neverbaliniais veiksmais:

2.1. *fiziniais veiksmais* – veiksmai, kuriais siekiama sukelti skausmą ir (ar) sužaloti, kurie gali pasireikšti fizinio ar psichologinio diskomforto sukėlimu, nesilaikant pagarbaus fizinio atstumo, taip pat mušimas, stumdymas, smaugimas, trenkimas, purtymas, tampymas, daiktų daužymas konflikto metu, daiktų mėtymas, turto naikinimas, sužeidimai (kūno sužalojimai), įžeidžiantys, nepagarbūs gestai ir pan.;

2.2. *verbaliniai veiksmai* – riksmas, asmens įžeidinėjimas, šaipymasis, nepagrįstų pastabų teikimas, grasinimas, draudimai, gąsdinimas, žeminimas, nepagarbūs kreipiniai, įžeidūs komentarai apie fizinę išvaizdą ar aprangą, pažiūras, asmeninį gyvenimą, apkalbos, gandų skleidimas, šmeižimas, užgauliojimas ir kitas netinkamas elgesys, kuriuo siekiama asmenį įskaudinti, įbauginti, sumenkinti ar įstumti į beginklę ir bejėgę padėtį;

2.3. *neverbaliniai veiksmai* – sąmoningas darbuotojo izoliavimas / atskyrimas nuo bendrų veiklų, dalykinio bendravimo nebuvimas, nesidalijimas informacija, neigimas, priešiškas elgesys, nepagrįstas darbo sąlygų bloginimas, palyginus su kitais darbuotojais arba kai nėra objektyvių priežasčių; informacijos, nesusijusios su asmens atliekamomis funkcijomis, apie šį asmenį rinkimas ir (ar) platinimas; elgesys, kuriuo siekiama riboti asmens apsisprendimo laisvę ir pan.

3. Seksualiniu priekabiavimu kėsiniasi ne tik į asmens sveikatą, asmens kūno neliečiamumą, bet ir į socialinę laisvę, garbę ir orumą, t. y. tuo pačiu metu seksualiniame smurte nustatoma ir fizinio, ir psichologinio smurto bruožų. Seksualinis priekabiavimas gali pasireikšti:

3.1. *fiziniais veiksmais* – prisilietimais (pavyzdžiui, plekšnojimas, glostymas, siekimas pabučiuoti, bučiavimas), kai kitas darbuotojas išreiškė aišką nesutikimą, persekiojimas, intymių santykių siekimas, kai kitas darbuotojas išreiškė aišką nesutikimą;

3.2. *verbaliniais veiksmais* – seksualinio turinio pasisakymais ar užuominomis, žeminančiomis moteris ir vyrus arba lytį dėl fizinių savybių, seksualinio turinio pasisakymais, kuriais siekiama pasityčioti iš kito asmens, pasimatymų, apsikabinimų reikalavimas, kai asmuo išreiškė aišką nesutikimą, seksualinių santykių reikalavimas mainais už pageidaujamas pareigas arba kitas galimybes;

3.3. *neverbaliniais veiksmais* – seksualinio turinio filmuotos medžiagos, nuotraukų, piešinių ar kitų vaizdinių ir materialių priemonių rodymu, siuntimu ar dovanojimu.

4. Pagrindinis smurto ir priekabiavimo skirtumas susijęs su atliekamo veiksmo trukme: priekabiavimas yra tęstinis procesas, t. y. pasikartojantis, nepriimtinas elgesys, o smurtas dažniausiai būna vienkartinis, staigus (ūmus) netinkamo elgesio proveržis. Smurtui būdingas tyčinis elgesys, bejėgiškumas ir baimė (nukentėjusio asmens savijauta) ir pasididžiavimas ir pasitenkinimas (smurtautojo savijauta). Pagrindinis smurto ir konflikto darbe skiriamasis požymis – prievartą taikančio asmens siekimas psichologiškai dominuoti prieš asmenį, kurio atžvilgiu naudojamas smurtas.

5. Priekabiavimo (įskaitant seksualinį priekabiavimą) ir smurtą formų sąrašas nėra baigtinis. Priekabiavimas ir smurtas taip pat gali pasireikšti būdais, kurie nėra akivaizdūs, tačiau kuria nemalonią, bauginančią, žeminančią ar įžeidžią darbo aplinką.